
KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

**SKUODO RAJONO SAVIVALDYBĖS
MOKSLEIVIŲ SUGRAŽINIMO Į BENDROJO LAVINIMO MOKYKLAS
STRATEGIJA 2006 -2009 m.**

1. Skuodo rajono savivaldybės darbo su nelankančiais ir blogai lankančiais moksleiviais **strategijos paskirtis** – numatyti atsakingų institucijų ir asmenų veiksmų kryptis, grąžinant į mokyklą nelankančius, epizodiškai lankančius, vengiančius lankyti moksleivius, dirbant prevencinį darbą su rizikos grupės moksleiviais.
2. **Nelankantys mokyklos** moksleiviai – tie, kurie dėl įvairių priežasčių visiškai nelanko mokyklos.
3. **Epizodiškai lankantys** moksleiviai – tie, kurie į pamokas ateina 2 – 3 dienas per mėnesį.
4. **Vengiantys lankyti mokyklą** moksleiviai – tie, kurie per mėnesį be pateisinamos priežasties praleidžia daugiau kaip 50 pamokų.
5. **Linkę praleidinėti pamokas** moksleiviai – tie, kurie per mėnesį be pateisinamos priežasties praleidžia iki 20 pamokų.
6. Į vengiančių lankyti mokyklą ir linkusių praleidinėti pamokas grupę patenkantys moksleiviai priskiriami rizikos grupei, jiems reikalinga nuolatinė kontrolė, prevencinė pagalba.
7. Strategija parengta įgyvendinant NVO „Naujos Jungtys“ ir partnerių vykdomą projektą „Prevencinių mechanizmų, mažinančių moksleivių „iškritimą“ iš bendrojo lavinimo švietimo sistemos, kūrimas ir testavimas“.
8. Strategija numatyta 3 metų laikotarpiui.
9. Už strategijos įgyvendinimą atsakinga savivaldybės administracija.
10. **Misija** – telkti suinteresuotas ir atsakingas institucijas bei asmenis bendrai veiklai, grąžinant vaikus į mokyklas.
11. **Tikslas** – kurti vaikų sugražinimo į mokyklas sistemą, mažinant nesimokančių pagal privalomas švietimo programas vaikų skaičių.

12. Uždaviniai:

- 12.1. padėti mokykloms atlikti objektyvią situacijos analizę ir nustatyti konkrečias nelankymo priežastis;
- 12.2. skatinti visus mokyklos bendruomenės narius ir socialinius partnerius aktyviau įsijungti į lankomumo problemų sprendimą;
- 12.3. telkti savanorius darbui su rizikos grupės moksleiviais
- 12.4. skatinti mokyklų bendruomenes mobilizuoti visus turimus vidinius resursus (žmogiškuosius, finansinius) siekiant efektyvaus problemos sprendimo;
- 12.5. skatinti ugdymo formų ir metodų įvairovę visose rajono mokyklose;
- 12.6. steigti psichologų, spec. pedagogų, pedagogų padėjėjų etatus rajono mokyklose;
- 12.7. teikti pedagoginę – psichologinę pagalbą tėvams, mokytojams ir mokiniams;
- 12.8. organizuoti mokymus tėvams, mokytojams, soc. pedagogams, moksleiviams;
- 12.9. skatinti gerai lankančius ir darančius pažangą moksleivius.

SITUACIJOS ANALIZĖ

Mokyklos nelankymas yra kompleksinis reiškinys ir, norint sėkmingai išspręsti problemą, reikia skirtingų institucijų, įvairių kvalifikacijų specialistų bendro darbo bei visos bendruomenės geranoriškumo.

Rajone yra 12 mokyklos nelankančių moksleivių, tame skaičiuje 6 vaikai, turintys protinę arba fizinę negalią. Epizodiškai lankančių mokyklą moksleivių yra 16. Į vengiančių lankyti mokyklą moksleivių grupę patenka 325 moksleiviai, o į rizikos grupę – 554 moksleiviai.

Vengiančių lankyti, epizodiškai lankančių ir į rizikos grupę patenkančių moksleivių skaičius paskutiniaisiais metais didėja. Vidutinis metinis didėjimo tempas – 3 proc. Daugiausia pamokų linkę praleisti 6 – 9 klasių moksleiviai.

Pagrindinės pamokų praleidinėjimo ar mokyklos nelankymo priežastys:

- nenoras mokytis, mokymosi motyvacijos stoka;
- sunkios mokymo programos;
- emocijos ir elgesio sutrikimai;
- nesaugumo jausmas;
- konfliktai su mokytojais;

- draugų įtaka;
- noras užsidirbti;
- asociali šeima ir trūksta tėvų priežiūros bei kontrolės.

Mokyklose nėra psichologų, spec. pedagogų, pedagogų padėjėjų. Pagrindinis darbo krūvis tenka socialiniam pedagogui ir klasės auklėtojui. Socialinis pedagogas renka informaciją apie blogai lankančius mokinius ir jų šeimas, sudaro rizikos grupių vaikų sąrašus, organizuoja ir atlieka vaikų ir tėvų anketines apklausas, susijusias su mokinių adaptacija, savijauta, saugumu mokykloje, žalingais įpročiais, planuoja ir įgyvendina prevencinę veiklą, individualiai dirba su socialinių ir elgesio problemų turinčiais mokiniais, paruošia ataskaitas vaikų teisių apsaugos tarnybai, bendradarbiauja su Policijos komisariato viešosios tvarkos skyriaus Prevencijos poskyrio nepilnamečių reikalų pareigūnais, seniūnija. Pagrindinės pagalbos priemonės moksleiviams – individualūs pokalbiai, šeimų lankymas, raštiški susitarimai. Pirminį darbą su moksleiviais atlieka klasės auklėtojai ir dalykų mokytojai – jie veda operatyvią pamokoje nedalyvavusių mokinių apskaitą, aiškinasi pamokų praleidinėjimo priežastis, informuoja tėvus, socialinį pedagogą, mokyklos administraciją, rengia mėnesines lankomumo ataskaitas. Klasės auklėtojai stengiasi pažinti mokinius, stebi jų elgesį, šeimas, žino jų gyvenimo sąlygas, problemas. Klasės auklėtojai kartu su socialiniu pedagogu lanko probleminių vaikų šeimas, kalbasi su tėvais, kviečia tėvus ir moksleivius į direkcinis posėdžius, kur svarstomas moksleivių elgesys ir bandoma bendromis jėgomis ieškoti problemos sprendimo.

Tėvams, kurie nesirūpina vaikais ir nepasirūpina, kad vaikai kiekvieną rytą išeitų į mokyklą, gali būti skiriamos piniginės baudos, bet jos skiriamos labai retai. Dauguma tokių šeimų gyvena iš pašalpų, skyrus baudą tėvams, vėl nukentės vaikai – liks nevalgę, nenusipirks mokymo priemonių ar panašiai.

Mokyklose yra sukurtos darbo su vengiančiais lankyti mokyklą ir linkusiais praleidinėti pamokas moksleiviais taisyklės.

Didelę įtaką mokinio požiūriui į jo pareigas turi tėvai ir draugai, todėl neretai būna sunku įtikinti mokinius, kad praleidinėdami pamokas jie kenkia patys sau.

Rajone nėra jaunimo mokyklų ar klasių, tačiau veikia neakivaizdinė suaugusiųjų mokykla. Esant galimybei ir sutinkant pačiam moksleiviui, epizodiškai lankantys moksleiviai, sulaukę 16 metų amžiaus, yra nukreipiami į šią mokyklą.

Šeimų, kurios negalėtų išleisti vaikų į mokyklas dėl sunkios materialinės padėties, nėra. Savivaldybės administracija kasmet mokslo metų pradžioje skiria materialinę paramą sunkiausiai besiverčiančioms šeimoms mokymo priemonėms įsigyti.

Savivaldybėje išspręsta vaikų pavėžėjimo į mokyklas problema – 6 rajono mokyklos turi geltonuosius mokyklinius autobusiukus, prie pamokų laiko lanksčiai derinamas savivaldybės įmonės „Skuodo autobusų stotis“ autobusų eismo grafikai.

Pastebėta, kad gana efektyvios kai kuriose mokyklose naudojamos teigiamos paskatos – pagyrimo raštai, organizuojamos ekskursijos geriausiai lankantiems moksleiviams, klasėms. Tai ypač veiksminga priemonė dirbant su rizikos grupe – linkusiais praleidinėti pamokas moksleiviais.

Skuodo rajono savivaldybėje yra sukurtos mokyklų prevencinio darbo grupės bei savivaldybės administracijos prevencinio darbo koordinavimo grupė.

Mokyklų prevencinio darbo grupės paskirtis - spręsti prevencinio darbo klausimus mokykloje vykdant teisės pažeidimų, alkoholio, tabako, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo, smurto, prekybos žmonėmis, nusikalstamumo, ŽIV/AIDS prevencijos, pamokų nelankymo klausimus bei organizuojant pagalbos mokiniui, mokytojui ir tėvams (globėjams, rūpintojams) teikimą.

Darbo grupė sudaroma iš 7–15 narių: mokyklos vadovo ar vadovo pavaduotojo ugdymui, mokytojų, klasės auklėtojų, specialistų – socialinio pedagogo, psichologo, visuomenės sveikatos priežiūros specialisto, specialiojo pedagogo ir kt.

Į darbo grupę gali būti įtraukiami mokiniai, tėvai (globėjai, rūpintojai), atstovai iš mokyklos savivaldos institucijų, seniūnijų, policijos, vaiko teisių apsaugos, pedagoginės psichologinės tarnybos ir kiti asmenys ar socialinėse institucijose dirbantys specialistai, kurie gali prisidėti prie prevencinės veiklos organizavimo mokykloje.

Darbo grupė kartą per metus atsiskaito už darbą mokinių tėvų susirinkimui ir mokyklos tarybai.

Darbo grupei vadovauja mokyklos vadovas ar jo pavaduotojas ugdymui.

Darbo grupė atlieka šias funkcijas:

1. rengia prevencinio darbo planus, atlieka situacijos vertinimą ir stebėseną, nagrinėja prevencinio darbo klausimus, apibūnina mokykloje vykdomus projektus ir įgyvendina teisės pažeidimų, alkoholio, tabako, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo, smurto, prekybos žmonėmis, nusikalstamumo, ŽIV/AIDS, lankomumo ir kitus prevencinius projektus;

2. vykdo mokyklos bendruomenės švietimą ir vaiko teisių apsaugą, teisės pažeidimų prevenciją ir mokinių užimtumą;
3. organizuoja mokykloje teisės pažeidimų, alkoholio, tabako, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo, smurto, prekybos žmonėmis, nusikalstamumo, ŽIV/AIDS, lankomumo prevenciją ir pagalbos mokiniui, mokytojui ir tėvams (globėjams, rūpintojams) teikimą;
4. kasmet rengia ataskaitas už atliktą darbą ir teikia siūlymus prevenciniam darbui gerinti savivaldybės administracijai, mokyklos tarybai ir tėvų susirinkimui nepriklausomai nuo mokyklos pavaldumo ir nuosavybės formos.

Savivaldybės administracijos prevencinio darbo koordinavimo grupės paskirtis – koordinuoti tarpinstitucinį bendradarbiavimą teikiant metodinę, informacinę, konsultacinę ir dalykinę pagalbą prevencinio darbo grupėms mokyklose, neatsižvelgiant į jų pavaldumą ir nuosavybės formas.

Koordinavimo grupė sudaryta iš 10 narių: policijos, vaiko teisių apsaugos tarnybos, švietimo, kultūros, sporto, socialinės globos ir rūpybos skyrių, pedagoginės psichologijos tarnybos, vaikų ir jaunimo organizacijų, visuomenės sveikatos centro, mokyklų.

Koordinavimo grupė atlieka šias funkcijas:

1. koordinuoja tarpinstitucinio bendradarbiavimo įgyvendinimą savivaldybės teritorijoje ir mokyklų darbo grupių veiklą;
2. teikia metodinę ir konsultacinę paramą prevenciniam darbui organizuoti mokyklose bei numato priemones kartu su policijos, sveikatos priežiūros, vaiko teisių apsaugos, pedagoginėmis psichologinėmis tarnybomis įtraukiant į prevencinio darbo organizavimą verslo atstovus, konfesines ir vietos bendruomenes, nevyriausybinės organizacijas, mokinių tėvus, politikus, visuomenės veikėjus;
3. kaupia ir analizuoja savivaldybės teritorijoje veikiančių mokyklų, kitų įstaigų bei nevyriausybinių organizacijų duomenis bei informaciją teisės pažeidimų, psichoaktyvių medžiagų vartojimo, smurto, prekybos žmonėmis, nusikalstamumo, ŽIV/AIDS, lankomumo ir kitose srityse;
4. inicijuoja savivaldybės įstaigose, valstybės institucijose ir nevyriausybines organizacijose pasitarimus, seminarus ir mokymus aktualiais prevencinio darbo klausimais;
5. vertina, kaip vykdomos prevencinės priemonės švietimo, gydymo, socialinės rūpybos įstaigose, rūpinasi prevencinio darbo veiksmingumu, atlieka vykstančių procesų analizę;

6. kasmet savivaldybės administracijos atsakingas padalinys rengia ir teikia Švietimo ir mokslo ministerijai informaciją apie savivaldybės teritorijos mokyklose vykdomas priemones teisės pažeidimų, alkoholio, tabako, narkotinių ir psichotropinių medžiagų vartojimo, smurto, prekybos žmonėmis, nusikalstamumo ŽIV/AIDS, lankomumo ir kt. prevencijos klausimais bei teikia siūlymus padėčiai gerinti pagal švietimo ir mokslo ministro nustatytą formą.

Teisiniai dokumentai

Dokumentai reglamentuojantys specialųjį ugdymą

Lietuvos Respublikos specialiojo ugdymo įstatymas, 1998 m. gruodžio 15 d. Nr.VIII-969 (Žin.,1998 Nr.115-3228).

Specialiosios pedagoginės pagalbos teikimo tvarkos aprašas, patvirtintas LR ŠMM ministro 2004 m. birželio 3 d. įsakymu Nr. ISAK-838.

Specialiųjų poreikių asmenų sutrikimų ir jų laipsnių nustatymo ir specialiųjų poreikių asmenų priskyrimo specialiųjų ugdymosi poreikių grupei tvarka, patvirtinta LR ŠMM ir LR sveikatos apsaugos ir LR socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2002 m. liepos 12 d. įsakymu Nr. 1329/368/98.

Asmens specialiųjų ugdymosi poreikių įvertinimo tvarka, patvirtinta švietimo ir mokslo, sveikatos apsaugos, socialinės apsaugos ir darbo ministrų 2000 m. spalio 4 d. Įsakymu Nr. 1221/527/83.

Švietimo įstaigos specialiojo ugdymo komisijos sudarymo ir darbo organizavimo tvarka (ŠMM ministro 2000-08-18 įsakymu Nr.1057).

Mokymosi pagal adaptuotą vidurinio ugdymo programą tvarkos aprašas (ŠMM ministro 2004-07-03 įsakymu Nr. 839/

Siekiant pagerinti lankomumą rajono mokyklose, **numatoma:**

1. Trijose pilotinėse rajono mokyklose – Skuodo Pranciškaus Žadeikio gimnazijoje, Mosėdžio vidurinėje mokykloje ir Ylakių vidurinėje mokykloje – nuo 2006 m. rugsėjo mėnesio įvesti psichologo etatus.
2. Tikslas - identifikuoti konkrečias kiekvienu atveju mokyklos nelankymo priežastis ir parinkti tinkamiausius veiklos metodus ir priemones priežastims šalinti.

3. Trijose pilotinėse rajono mokyklose – Skuodo Pranciškaus Žadeikio gimnazijoje, Mosėdžio vidurinėje mokykloje ir Ylakių vidurinėje mokykloje – nuo 2006 m. rugsėjo mėnesio įvesti pedagogo padėjėjo etatus

Tikslas - teikti pagalbą mokiniams, turintiems mokymosi sunkumų.

Pilotinėse mokyklose įkurti Relaksacijos centrus, kuriuose su mokiniais, turinčiais lankomumo problemų, dirbs, bendraus psichologas, socialinis pedagogas, pedagogo padėjėjas.

Tikslas - tiksliai identifikuoti lankomumo problemas sukeliančias priežastis.

Įvertinus eksperimento efektyvumą, svarstyti klausimą apie psichologų ir pedagogų padėjėjų etatų įvedimą visose rajono mokyklose nuo 2009 m.

Eksperimentas bus laikomas pavykusiu, jei nelankančių, epizodiškai lankančių ir lankomumo rizikos grupėje esančių mokinių skaičius sumažės ne mažiau 30 proc.

Skuodo r. Savivaldybės rengėjų grupė

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

SKUODO RAJONO MOKINIŲ, VENGIANČIŲ LANKYTI MOKYKLĄ, PREVENCINIS MODELIS

Analizuojant situaciją rajone pastebėta, kad pagrindinės mokinių pamokų praleidinėjimo priežastys yra nenoras mokytis, mokymosi motyvacijos stoka, sunkios mokymo programos, emocijos ir elgesio sutrikimai, nesaugumo jausmas, konfliktai su mokytojais, draugų įtaka, nes jie nesugeba atsisipirti „blogų“ draugų raginimui „pabėgti“ iš pamokos ar pan. Be to, pastebėta, kad mokytojams, klasės auklėtojams, socialiniams pedagogams labai trūksta žinių ir patirties, kaip bendrauti, dirbti su vaikais, turinčiais lankomumo problemų. Klasės draugai taip pat dažniausiai yra nepakantūs praleidinėjantiems pamokas, nes dėl to blogėja visos klasės lankomumo suvestinės, pavyzdinčiai lankantys moksleiviai netenka galimybės pasinaudoti geriausiai lankančioms klasėms skiriamomis privilegijomis.

Įvertinus visas šitas aplinkybes, manome, kad labiausiai reikalingos kvalifikacijos programos Skuodo rajono mokytojams, klasės auklėtojams, socialiniams pedagogams, patiems moksleiviams. Programas moksleiviams dar būtų galima skirti į dvi dalis: rizikos grupės moksleiviams ir neturintiems lankomumo problemų moksleiviams, kad jie išmokytų bendrauti su blogai lankančiais draugais, daryti jiems teigiamą įtaką ir pan.

Ypač pageidautinos psichologinio pobūdžio programos.

Pamokų lankomumo problema – tai visos visuomenės problema. Šiandien moksleivis atsainiai žiūri į mokyklą, į savo pareigą mokytis, ateityje turėsime darbuotoją su tokiu pat požiūriu į savo darbą, į savo šeimą, į visas savo pareigas. Mokyklose yra išbandyta daugybė priemonių, kuriomis bandyta pagerinti lankomumą, tačiau jos visos yra mažai veiksmingos, nes nėra iki galo išbaigtos sistemos. Priežastis – specialistų trūkumas. Ypač skausminga problema mūsų rajonui yra psichologų trūkumas. Jau nekalbame apie galimybę kiekvienam gauti kvalifikuotą psichologinę pagalbą. Mokytojai, šeimos, tėvai neturi galimybės pasikonsultuoti su specialistais. Nelankantys mokyklos, epizodiškai lankantys ar rizikos grupėje esantys moksleiviai, jų tėvai dažniausiai turi psichologinių problemų. Mokyklose dirbantys klasės auklėtojai, dalykų mokytojai ar socialiniai pedagogai gali identifikuoti problemą, tačiau jie neturi pakankamai kompetencijos spręsti psichologinio pobūdžio problemų. Skuodo rajone dirba vienas psichologas ir tas pats puse etato. Rekomenduoti tokioms šeimoms važiuoti konsultuotis pas specialistus į Klaipėdą, neverta, nes

dažniausiai tai yra neturtingos šeimos, asocialios šeimos ir konsultacija Klaipėdoje jiems yra per brangi.

Kita problema, su kuria susiduria rajono mokyklos spręsdamos lankomumo problemą – išlyginamųjų klasių nebuvimas. Mokinys, kuris dėl vienokių ar kitokių priežasčių tam tikrą laiką tarpą nelankė mokyklos, susiduria su žinių spragų problema. Tokiam mokiniui pasivyti klasės draugus labai sunku, nes klasėse yra po 28 – 30 moksleivių ir mokytojas neturi laiko ir galimybių dirbti su juo individualiai. Toks mokinys pasijunta bejėgis ir vėl pradeda praleidinėti pamokas. Šioje situacijoje labai pagelbėtų pedagogo padėjėjas, kuris dirbtų vien su tais, kurie turi žinių spragų, individualiai juos konsultuotų, mokytų, aiškintų.

Išanalizavus situaciją, mokyklų patirtį, pasikonsultavus su specialistais, kritiškai įvertinus daugybę prevencinių priemonių ir jų efektyvumą, priėjome išvados, kad sėkmingai šią problemą spręsti įmanoma, tik turint stiprią specialistų komandą, kai visa komanda – mokyklos administracija, klasės auklėtojas, socialinis pedagogas, psichologas ir mokytojo padėjėjas bei dalykų mokytojai - kartu vieningai dirba. Mokykla šiandien kovoja su pasekmėmis, bet turi per mažai finansinių ir žmogiškųjų išteklių, kad galėtų pašalinti priežastis, dėl kurių moksleiviai dažniausiai praleidinėja pamokas – smurtas, patyčios, sunkios mokymo programos ir iš to atsirandantys dideli mokymosi sunkumai ir t.t.

Skuodo rajono mokyklose su lankomumo problemų turinčiais mokiniais ir jų šeimomis atsakingai dirba visos mokyklos administracija, klasių auklėtojai, dalykų mokytojai, socialiniai pedagogai. Mokyklose vedama lankomumo apskaita įgalina gana tiksliai nustatyti problemą, t.y. koks vaikas vengia lankyti mokyklą ar pan., socialinis pedagogas operatyviai į tai reaguoja, bendraujama su moksleiviu, jei yra galimybė, su jo šeima, išbandomos visos priemonės, tačiau tai dažnai nėra veiksminga. Socialinis pedagogas yra pajėgus įvardinti problemą, tačiau jis nėra pajėgus iširti problemos priežasčių. Čia jau reikalingas psichologas, kurių mokyklose nėra. Mokymosi sunkumams įveikti taip pat reikalinga mokytojo padėjėjo pagalba. Deja, nei vieno tokio etato savivaldybėje nėra.

Parengėme lankomumo problemų sprendimo prevencinį modelį, kurį sudaro visos jau minėtos ir mokyklose aktyviai šioje srityje veikiančios grandys – administracija, klasių auklėtojai, dalykų mokytojai ir socialiniai pedagogai – bei psichologai ir mokytojų padėjėjai. Su modeliu supažindinome visas vidurines ir pagrindines rajono mokyklas ir papasėme parengti savo mokyklos moksleivių lankomumo analizę bei pagrįsti, kaip šitas modelis padėtų jiems pagerinti lankomumą mokykloje. Savaiame suprantama, kad būtų idealu, jei šitą modelį galėtume taikyti visose rajono mokyklose. Tačiau, objektyviai įvertinę visas sąnaudas, kurių prireiks įdiegus šitą mūsų siūlomą modelį, nusprendėme parinkti tris pilotines mokyklas ir jį testuoti. Savo norą tapti pilotine mokykla argumentuotai motyvavo Skuodo Pr. Žadeikio gimnazijos, Mosėdžio gimnazijos ir Ylakių vidurinės

mokyklos bendruomenės. Skuodo Pr. Žadeikio gimnazijoje 2006 m. rugsėjo – 2007 m. gruodžio mėn. laikotarpiui eksperimento tvarka bus įsteigtas Refleksijos kabinetas, kuriame dirbs psichologas ir socialinis pedagogas. Mosėdžio gimnazijoje psichologas dirbs 0.5 etato. Psichologai dirbs su lankomumo problemų turinčiais mokiniais, jų šeimomis, jų bendraklasiais, mokytojais. Taip pat šiose gimnazijose projekto laikotarpiui bus įdarbinta po vieną mokytojo padėjėją, ir dar po vieną dirbs savanoriškais pagrindais. Ylakių vidurinėje mokykloje projekto laikotarpiui bus įdarbintas vienas mokytojo padėjėjas ir vienas dirbs savanoriškais pagrindais. Mokytojų padėjėjai, glaudžiai bendradarbiaudami su dalykų mokytojais ir kitais lankomumo problemų sprendimo grupės nariais, dirbs su mokymosi sunkumų dėl praleistų pamokų turinčiais moksleiviais, padės įveikti laikinas žinių „spragas“, rengs išlyginamąsias programas, teiks metodinę pagalbą šeimoms.

Minėtose mokyklose dalykų mokytojai, klasės auklėtojai, administracija ir socialiniai pedagogai turi darbo su lankomumo problemų turinčiais moksleiviais patirties. Mokyklų administracija šiems specialistams skirs patalpas, sudarys galimybę naudotis mokyklos transportu, reikalingą lankant šeimas. Įdarbinus gimnazijoje psichologą ir mokytojo padėjėją, lankomumo problemų sprendimo grupė bus pilnai sukomplektuota. Planuojama, kad vieningai dirbant visiems lankomumo problemų sprendimų grupės specialistams, lankomumas minėtose mokyklose vidutiniškai pagerėtų 30 proc. Skuodo Pr. Žadeikio ir Mosėdžio gimnazijose ir Ylakių vidurinėje mokykloje nuolat vedama tiksli lankomumo apskaita klasės žurnaluose ir specialiuose lankomumo sąsiuvinuose. Palyginę atskirų laikotarpių statistinius duomenis, galėsime palyginti, kiek pagerėjo moksleivių lankomumas, įvertinti tendencijas. Mokytojų padėjėjai fiksuos savo pastebėjimus apie moksleivių pažangą, motyvacijos kitimą, kartu su psichologu ir socialiniu darbuotoju rengs rekomendacijas dalykų mokytojams ir klasės auklėtojams.

Tikimasi ilgalaikio poveikio. Lankomumo problemų sprendimo grupė aktyviai dirbs prevencinį darbą su rizikos grupės vaikais. Nuoseklus, savalaikis, tikslingas prevencinis darbas padės sumažinti rizikos grupės vaikų skaičių, mažės praleistų pamokų skaičius. Mokytojo padėjėjui dirbant su mokymosi sunkumų turinčiais vaikais, psichologui dirbant su skriaudžiamais, skriaudžiančiaisiais vaikais, su mokytojais, klasės auklėtojais ir šeimomis, bus šalinamos ne pasekmės, o lankomumo problemų sukeliančios priežastys.

Šis darbo grupės parengtas prevencinis lankomumo problemų sprendimo modelis yra unikalus tuo, kad siekiama rasti efektyviausią būdą, t.y. kaip mažiausiomis sąnaudomis gauti geriausią rezultatą. **Todėl testuojamas 3 lygių modelis:**

I lygis – mokykloje dirba psichologas pilnu etatu ir du mokytojų padėjėjai,

II lygis – mokykloje dirba psichologas puse etato ir du mokytojų padėjėjai

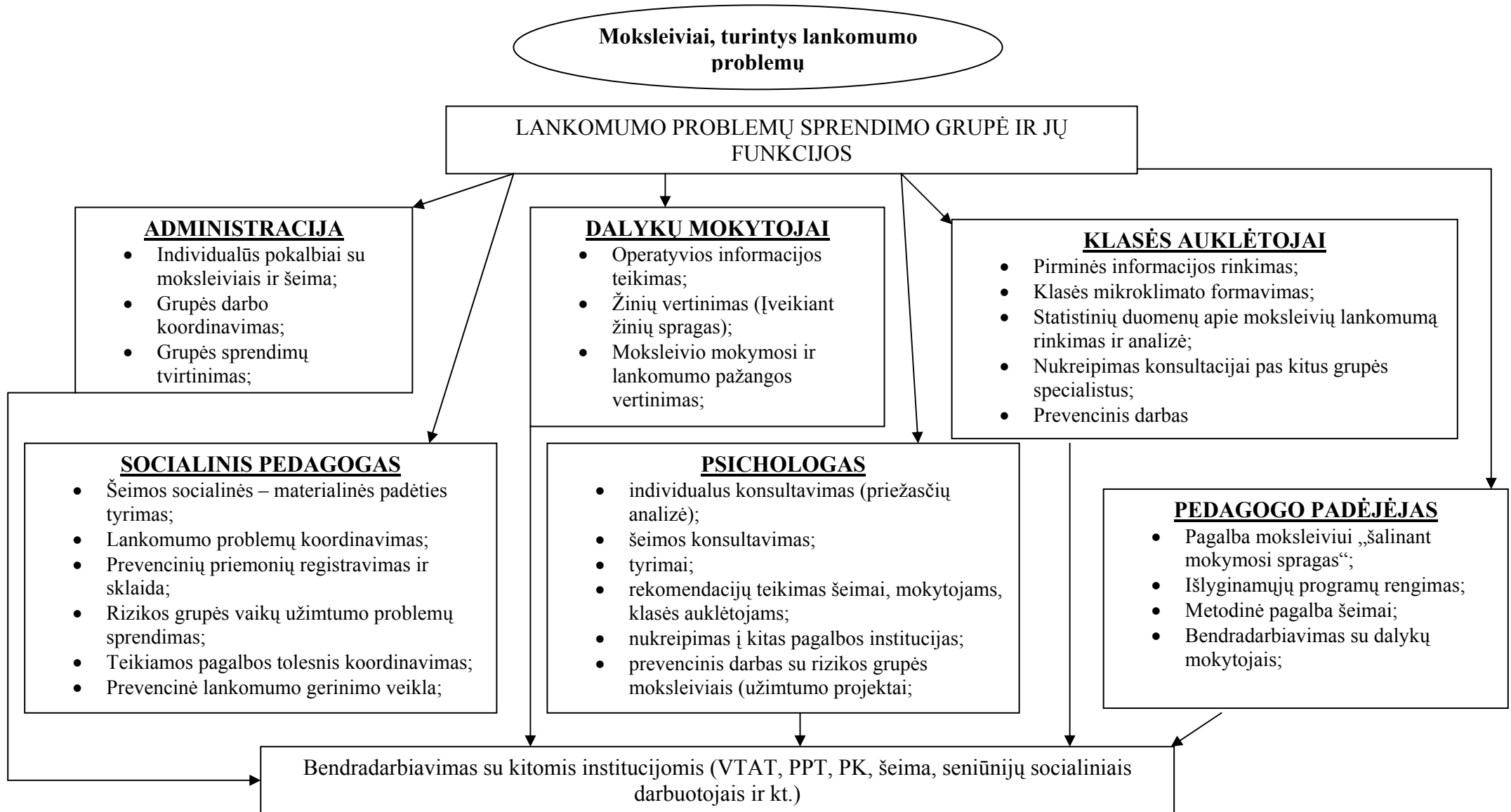
III lygis – psichologo mokykloje nėra, tačiau dirba mokytojų padėjėjai.

Šį modelį pasiūlę ir parengę darbo grupės nariai yra įsitikinę jo veiksmingumu. Skuodo Pr. Žadeikio gimnazijoje, Mosėdžio gimnazijoje bei Ylakių vidurinėje mokykloje bus išbandytas ir, pasitvirtinus jo veiksmingumui, efektyviausias modelis (pilnu etatu dirbantis psichologas ir 2 mokytojo padėjėjai; 0,5 etato dirbantis psichologas ir 2 mokytojo padėjėjai; 2 mokytojo padėjėjai) bus pristatytas Skuodo rajono savivaldybės administracijai dėl psichologų ir (ar) mokytojų padėjėjų etatų patvirtinimo ir jų finansavimo visose rajono mokyklose.

Prevencinio modelio kūrėjai:

1. Vita Zaborienė, projekto dalyvio – Skuodo savivaldybės atstovė, informacijos centro švietimo vadovė
2. Ona Malūkienė, projekto vykdytojo – asociacijos „Naujos Jungtys“ atstovė
3. Zina Baltrėnienė, projekto vykdytojo – asociacijos „Naujos Jungtys“ atstovė

LANKOMUMO PROBLEMŲ SPRENDIMO GRUPĖ IR JOS FUNKCIJOS

KURKIME ATEITĮ DRAUGE!

SKUODO RAJONO SAVIVALDYBĖ LANKOMUMO GERINIMO MOKYKLOSE PREVENGINIAI MECHANIZMAI

Skuodo rajono savivaldybės mokyklose yra sudarytos prevencinio darbo grupės, darbui su blogai lankančiais mokiniais, o tų darbo grupių veiklą koordinuoja savivaldybės administracijos prevencinio darbo koordinavimo grupė.

Kiekviena rajono mokykla turi savo prevencinius mechanizmus ir priemones, padedančius mažinti mokyklos nelankomumą. Šią tvarką mokyklose reglamentuoja mokyklos vidaus tvarkos taisyklės. Kokį prevencinį mechanizmą ar darbo su nelankančiais mokiniais būdą pasirinkti, siūlo mokyklos administracija, socialinis pedagogas, sprendimą priima mokyklos pedagogų taryba.

Mokyklose vedama lankomumo apskaita įgalina gana tiksliai nustatyti problemą, t.y. koks vaikas vengia lankyti mokyklą ar pan., socialinis pedagogas operatyviai į tai reaguoja, bendraujama su moksleiviu, jei yra galimybė, su jo šeima, išbandomos visos priemonės, tačiau tai dažnai nėra veiksminga. Socialinis pedagogas yra pajėgus įvardinti problemą, tačiau jis nėra pajėgus iširti problemos priežasčių. Čia jau reikalingas psichologas, kurių mokyklose nėra. Mokymosi sunkumams įveikti taip pat reikalinga pedagogo padėjėjo pagalba. Deja, nei vieno tokio etato savivaldybėje nėra.

Rajone veikia pedagoginė – psichologinė tarnyba, tačiau ji nėra pajėgi dirbti su atskirais moksleiviais.

Jei būtų įmanoma pasiekti, kad vieningai problemą spręsti imtųsi klasės auklėtojai, socialiniai pedagogai, dalykų mokytojai, mokyklos administracija, tėvai, problemos sprendimas būtų gerokai rezultatyvesnis. Didžiausia problema tampa šeimos, kurios nesirūpina, vaikų auklėjimu. Tokiose šeimose pirmiausia reikia auklėti tėvus, mokyklos nepajėgios to padaryti (ir tai nėra jų kompetencija).

Vidurinės mokyklos moksleiviai turi laisvą valandų pamokų metu, vadinamų „langais“. Tai apsunkina lankomumo kontrolę. Policijos komisariato pareigūnai sutinka bendradarbiauti kovojant su pamokų praleidinėjimu, tačiau, sutikus gatvėje moksleivį ir pasiteiravus, kodėl jis ne pamokose, dažniausiai ir sužinome apie „langus“. Lankomumo gerinimui siūlomos ir griežtesnės priemonės, mokytojų, moksleivių ir tėvų prieštarinčiai vertinamos priemonės, ribojančios moksleivių pasirinkimo galimybes, pvz. samdyti saugos tarnybas, kurios darbuotojai budi prie mokyklos ir neišleidžia

moksleivių iš mokyklos, kol nesibaigia pamokos. Arba paprasčiausiai, mokykla užrakinama. Daug finansinių įdėjimų reikalaujanti priemonė – įėjimas į mokyklą ir išėjimas iš jos su ID kortele. Abejojama tokių kraštutinių priemonių veiksmingumu.

Labai svarbu prevencinis darbas su rizikos grupės moksleiviais. Svarbu laiku išsiaiškinti priežastis, kodėl jie pradėjo praleidinėti pamokas, labai svarbu šiuo atveju kvalifikuota psichologo pagalba.

Kitas labai svarbus dalykas – tėvų švietimas. Tai didelė problema. Į seminarus, paskaitas, pokalbius ar panašiai, susirenka tie tėvai, kurių vaikai lanko pamokas. Aišku, pasitaiko ir išimčių, bet tai labai retai. Nelankančių, epizodiškai lankančių ar vengiančių lankyti mokyklą vaikų tėvų prisikviesti neįmanoma, nes tai dažniausiai yra asocialios šeimos.

Skuodo rajono savivaldybė gavo finansavimą projektui, kuriuo bus siekiama sumažinti svarbiausius nesėkmingo mokymosi veiksnius bendrojo lavinimo mokyklose. Numatyta, kad efektyviausiai problemą išspręs pedagogų kvalifikacijos kėlimas (stiprinant pedagogų kvalifikacijos kėlimo efektą, patrauklios mokymosi aplinkos kūrimu bendrojo lavinimo mokyklose pagal BPD 1.5 papildančią priemonę).

Išskirtos prioritetinės kvalifikacijos kėlimo temos:

- socialinio darbo su šeima mokymas;
- efektyvios pamokos mokymas;
- informacinių technologijų panaudojimo ugdymo procese naujovės;
- bendravimo psichologija.

Savivaldybėje veikia vaikų ir moksleivių tėvų asociacija, jos atstovai savo mokyklose kartą metuose organizuoja diskusijas lankomumo temomis. Į posėdžius kviečiami mokytojai, mokyklų vadovai, tėvai ir bandoma ieškoti problemos sprendimo. Tačiau dažniausiai prieinama prie išvados, kad be psichologo pagalbos lankomumo problemų išspręsti rajone neįmanoma. Bandyta ieškoti savanorių pagalbos tačiau tai nedavė rezultatų, nes rajone yra tik vienas kvalifikuotas specialistas, o savanorių iš kitų rajonų prisivilioti neįmanoma. Problemos sprendimą apsunkina tai, kad dėl pamokų praleidėjimo dažnai kalti būna tėvai, nesirūpinantys savo vaikais. Tėvų asociacijos nariai bando ieškoti kontaktų su tokiomis šeimomis, tačiau tai nėra veiksminga priemonė.

Dažniausiai mokyklose naudojamos prevencinės priemonės ir jų vertinimas

Priemonės	Stipriosios pusės	Silpnosios pusės	Grėsmės	Galimybės
Individualūs mokyklos administracijos ir socialinio pedagogo pokalbiai su moksleiviais	Konfidencialumas Nekainuoja	Trumpalaikis poveikis; Greit pripranta ir pasidaro neveiksminga	Pokalbis vyksta už uždarytų durų, gali būti panaudotos nepedagogiškos poveikio priemonės	Pokalbis būtų veiksmingesnis, jei jame dalyvautų psichologas arba po pokalbio jis pabendratų su moksleiviais
Direkciniai posėdžiai, kuriame dalyvauja nelankantys pamokų moksleiviai ir jų tėvai	Konfidencialumas Nekainuoja	Tėvai labai nenoriai dalyvauja; Trumpalaikis poveikis, nes mokyklos praktiškai negali taikyti jokių veiksmingų sankcijų nei tėvams, nei vaikui	Galimas nesusikalbėjimas	Pokalbis būtų veiksmingesnis, jei jame dalyvautų psichologas arba po pokalbio jis individualiai bendratų su vaiku ir (ar) jo šeima
Projektai, kurie skirti turintiems lankomumo problemų moksleiviams	Užimtumas Pažinimas Motyvavimas Skatinimas Galimybė tęsti	Dalyvių skaičių, trukmę, veiklos įvairovę riboja finansinių lėšų stygius	Galimi nelaimingi atsitikimai Ne objektyvi dalyvių atranka	Derinti su žalingų įpročių prevenciniais projektais, Bendradarbiauti su kitomis institucijomis rengiant projektus (VTAT, Policijos komisariatas, PPT ir kt.)
Vizitai į šeimas	Betarpiškas pokalbis su tėvais Galimybė įvertinti šeimos socialines sąlygas	Tėvų nenoras bendrauti Ribotas mokyklos darbuotojų galimybės aplankyti kaimuose gyvenančius moksleivius (transportas, laikas)	Tėvai neįsileidžia mokytojų į namus	Padėti susikalbėti tėvams ir vaikams Vizitai turėtų būti periodiški, o ne epizodiški
Operatyvi lankomumo apskaita	Operatyvi informacija, Galimybė nedelsiant reaguoti ir išsiaiškinti priežastis; Galimybė objektyviai įvertinti nelankymo priežastis	Reikalauja daug mokytojų, klasės auklėtojų darbo laiko	Nukentės mokymo kokybė, nes daug laiko skiriama lankomumo užtikrinimui Griežta kontrolė gali iššaukti pasipriešinimą	Aktyvesnis dalykų mokytojų įsijungimas
Pokalbiai su policijos komisariato viešosios tvarkos skyriaus Prevencinio poskyrio nepilnamečių reikalų pareigūnais	Efektyvesnis poveikis nei kalbant su mokyklos administracija	Ribotos poveikio priemonės (administracinės priemonės)	Svarbu „neperlenkti lazdos“, neįbauginti moksleivių	Tai galėtų būti daroma dažniau ir reguliariau Tai galėtų būti prevencinė priemonė
Skatinimas	Teigiamos paskatos veiksmingesnės nei neigiamos Moksleiviai įtraukiami į veiklą Motyvacijos stiprinimas	Ribotos finansinės galimybės	Įpras už savo tiesioginių pareigų vykdymą gauti atlygį (ne būtinai finansinį).	Įtraukti moksleivius į juos dominančią veiklą

Visos išvardintos priemonės yra taikomos daugumoje rajono mokyklų, tačiau jos neduoda norimų rezultatų. Priežastys:

- Mokytojai ir klasių auklėtojai bei socialiniai pedagogai per daug užimti ir ne visada laiku, operatyviai reaguoja į praleistas pamokas, išsiaiškina priežastis.
- Vienas socialinis pedagogas mokyklai, kurioje mokosi apie 1000 moksleivių, yra nepajėgus spręsti susikaupusių problemų.
- Dauguma mokyklos nelankančių, epizodiškai lankančių ar rizikos grupės moksleivių yra iš asocialių šeimų. Problema gali būti sėkmingai išspręsta tik tada, jei to imtųsi mokykla ir šeima kartu. Šiuo atveju (jei šeima asociali) iš tėvų pagalbos nesulaukiama, priešingai, jie patys skatina vaikus neiti mokyklą, juos gina ir t.t.
- Mokykla šiandien kovoja su pasekmėmis, bet turi per mažai finansinių ir žmogiškųjų išteklių, kad galėtų pašalinti priežastis, dėl kurių moksleiviai dažniausiai praleidinėja pamokas – smurtas, patyčios, sunkios mokymo programos ir iš to atsirandantys dideli mokymosi sunkumai ir t.t.

Apibendrinant galima teigti, kad Skuodo rajono savivaldybės bendrojo lavinimo mokyklose su lankomumo problemomis „kovoja“ visa mokyklos bendruomenė – administracija, mokytojai, tėvai, patys moksleiviai, tačiau tai neduoda trokštamo rezultato, nes kovojama su pasekmėmis, o nėra galimybių šalinti priežastis, sukeliančias lankomumo problemas. Tai, kad pagrindinės pamokų praleidinėjimo priežastys yra psichologinio pobūdžio patvirtino ir atliktas tyrimas.

Rengėjų grupės vadovė - Onutė Malūkienė